

Evalueringen av Forskningsrådet – quo vadis?

1. Innledning

Evalueringen av Forskningsrådet har vært en omfattende prosess som har gått over 1 år. Flere hundre personer har vært intervjuet, Technopolis, som har gjennomført evalueringen, har engasjert 18 personer i oppdraget, det er produsert 17 rapporter på til sammen 1600 sider og kostnadene for det hele har vært om lag 8 millioner kroner. Det ville være skuffende om et slikt arbeid ikke identifiserte konkrete forbedringsmuligheter og frembragte adskillig stoff til ettertanke. Mine tanker går likevel til Aldous Huxley, som på 1930-tallet uttalte: ”Snart har legevitenenskapen kommet så langt at det praktisk talt ikke finnes friske mennesker mer”.

2. Utfordringene og ambisjonene fremover

La meg ta utgangspunkt i Forskningsrådets overordnede mål for norsk forskning, som styreleder Frøydis Langmark alt har nevnt:

- Forskning av høy kvalitet
- Et godt forskningssystem
- Økt forskningsbasert verdiskaping og fornyelse
- En fremtidsrettet forskningspolitikk

Disse målene vil bli konkretisert i vår strategi ”Vilje til forskning”. På noen områder, som både omfatter grunnforskning og anvendt forskning, bør vi ha noen kraftfulle ambisjoner å strekke oss etter. La meg gi to eksempler på det.

Som et av verdens rikeste land, har vi et ansvar for å bidra til den internasjonale kunnskapsallmenningen. Miljøforskning står sterkt hos oss i dag. Å bli blant de ledende i verden på dette feltet kunne være en fin ambisjon. Dette stiller oss overfor høye kvalitetskrav.

For å sikre fremtidig verdiskaping, er vi nødt til å satse offensivt på forskning – både for å få et mer kunnskapsintensivt næringsliv og for å fornye offentlig sektor. Vi må bestemme oss for hva vi skal bli skikkelig gode på. Vi kan bli verdens ledende havbruksnasjon.

Vekstpotensialet er stort nok til å kunne erstatte oljeinntektene. Skal vi nå ambisjonen, må vi ta de nødvendige forskningsmessige konsekvensene.

Å nå de målene vi foreslår for norsk forskning, og realisere den type ambisjoner som jeg har antydnet, gir seg ikke selv. Oppgaven er uvanlig sammensatt. Det er mange aktører som må samarbeide. Det er nødvendig med et samspill på tvers av fag og disipliner, på tvers av institusjons- og bedriftsgrenser og på tvers av departementsgrenser.

Jeg kan for min del ikke skjønne hvordan en oppdeling av Forskningsrådet i to eller flere råd vil bidra positivt til å møte de utfordringene vi står overfor. Tvert i mot har vi erfaring som tilsier at flere forskningsråd skaper en rekke problemer.

Når jeg mener at vi bør opprettholde et samlet forskningsråd, er ikke det ensbetydende med at vi bør gå videre med det samme forskningsrådet. Det er behov for mange endringer som bør

gjennomføres i år og neste år. Resten av mitt foredrag vil dreie seg om dette. Men for ikke å overdrive den offentlige selvpiskingen, vil jeg også benytte anledningen til å skryte av Forskningsrådet der det er naturlig.

3. Et mer helhetlig Forskningsråd

En hovedidé bak opprettelsen av et samlet forskningsråd, var å skape en organisasjon som kunne fungere mer helhetlig enn de tidligere 5 rådene. Med det menes evne til å knytte grunnforskning og anvendt forskning sammen, arbeide på tvers av fag- og sektorgrensene og gi råd om forskningspolitikk ut fra en samlet oversikt. Dette var en ambisiøs målsetting. Jeg er ikke i tvil om at det er riktig å holde fast ved denne ambisjonen.

Evalueringen påpeker at det er et godt stykke igjen til visjonene om et helhetlig Forskningsråd er realisert. Ordvalget som brukes i evalueringen på dette punktet, kan diskuteres. Men den ønskete utviklingsretningen er det ingen uenighet om. Jeg skal gi noen eksempler som kan belyse hva vi gjør for å skape helhet.

3.1. Tverrfaglighet

En rekke av våre forskningsprogrammer har en tverrfaglig oppbygging, og forskere gir uttrykk for at det nettopp er innen programmene det er størst åpning for nye faglige kombinasjoner og for å gå inn i nye forskningsfelt.

- Vi satser nå på å få et løft på feltet ”språkteknologi” – som litt populært sagt dreier seg om datamaskiner som vi kan snakke norsk med. For å få dette til, er det nødvendig med samarbeid mellom filologer, fonetikere, psykologer, teknologer og bedrifter.
- Prosjektet ”Et mord uten motiv?” bygger bl.a. på fagene medisin, antropologi og jus. Hovedmålet var å belyse kulturvariasjoner i voldsbegreper og medisinsk og rettslig kodifisering av vold i Norge. Rettspsykiaternes rolle ble bl.a. sammenliknet med spåmennesens rolle i rettssalene i Kamerun: Begge er kulturelt betingete spesialister som ”ser” hva som skjer i et menneskes sinn når en kriminell handling – for eksempel mord – utføres.

3.2. Grunnforskning og anvendt forskning

Grunnforskning, anvendt forskning og innovasjon blir også knyttet sammen i dagens Forskningsråd.

- Et godt eksempel er bedriften Mison, hvor kreative sivilingeniører i samarbeid med medisinske grunnforskere og kirurger har utviklet utstyr for å utføre hjernekirurgi ved hjelp av ultralydveiledet kikkhullsteknikk.
- Kartleggingen av laksens genom er ett av flere eksempler på grunnforskning som først og fremst er begrunnet i tro på at dette vil gi innovasjoner av stor betydning, i dette tilfellet for oppdrettsnæringen.
- Utviklingen av ScanWafer A/S er et eksempel på hvordan grunnforskning kobles direkte mot næringslivets behov. Raskt etter etablering av bedriften ble det klart at eksisterende teknologi var mangelfull. Det ble identifisert en rekke forskningstemaer, og det ble satt i gang et omfattende doktorgradsprogram ved NTNU med tittelen ”Fra sand til solceller”.

Resultater herfra har gitt grunnlag for en betydelig utvidelse av ScanWafer og i tillegg ført til etablering av nye bedrifter som Scancell og SiNor.

3.3. Langsiktig kompetanseutvikling finansiert sammen med næringslivet

I fjor begynte vi å bevilge penger til prosjekter der næringslivet deltar i finansieringen av langsiktig forskning og kompetanseutvikling som ikke er knyttet til konkrete produkter. Siktemålet er både å stimulere grunnforskingsmiljøene til å utvikle seg på en måte næringslivet trenger, og å sørge for at bedriftene i større grad enn i dag trekker veksler på grunnforskingsmiljøenes kompetanse. Noen eksempler på slike *Kompetanseprosjekter med brukermedvirkning*, som vi kaller virkemiddelet, belyser hva det dreier seg om:

- I NTNU/SINTEF-miljøet er det startet en 6-årig grunnleggende forskningssatsing innen lettmetallers materialteknologi, hvor et viktig delmål er å utdanne 40 doktorander innen 2007. I universitetsmiljøet har satsingen ført til et bredt tverrfaglig samarbeid mellom en rekke forskergrupper innen ulike disipliner som fysikk, kjemi, design, plastisk formgivning og produksjonsteknologi.
- Tilsvarende har vi startet opp en 5-årig forskningssatsing på et spennende fremtidstema: "Hydrogen som energibærer". Her deltar forskergrupper fra Universitetet i Oslo, NTNU, Institutt for energiteknikk og SINTEF i et tverrfaglig samarbeid som bl.a. omfatter temaer som lagring i metallhydrider og nye materialer, materialer for brenselceller, integrasjon av brenselceller og gassturbiner, systemanalyser av hydrogenproduksjon, transport og distribusjon. Bedrifter som Statoil, Hydro, Shell, Statkraft og Raufoss deltar aktivt i planlegging og finansiering.

3.4. Forskningsfondet -- nye muligheter til å arbeide på tvers

Forskningsfondet har gitt oss helt nye muligheter til å satse på tvers av fag og sektorer. Ved disponeringen av fondsmidlene for 2002 og 2003, har Hovedstyret lagt avgjørende vekt på å bruke pengene til langsiktig grunnleggende forskning på tvers av departementsgrensene og i et tverrfaglig perspektiv. Fondsmidlene som vi regner med kan disponeres på denne måten i nærmeste 5-årsperiode utgjør mellom 280 og 540 millioner kroner pr. år, alt ettersom hvor stor andel av fondsavkastningen vi får disponere. (I tillegg kommer midlene til Sentre for fremragende forskning og funksjonell genomforskning – FUGE) Et par eksempler kan vise hva vi skal bruke penger til.

- Prosjektet "Religion i globaliseringen" skal bidra til økt kunnskap om hvordan religion generelt og kristendom spesielt påvirker aktuelle, verdensomspennende prosesser, samt hvordan religiøse fortolkninger og livsformer selv blir endret i denne prosessen. Problemstillingen krever bl.a. bidrag fra teologi, historie, antropologi, økonomi og internasjonal politikk. At en dypere forståelse av krefter og motkrefter på dette feltet er viktig, kan ingen være uenige i etter 11. september 2001.
- Studier av jorden basert på observasjoner fra satellitter er et felt i rivende utvikling. De siste årene har utviklingen gått fra få satellitter med en enkelt sensor og dårlig dekningsgrad i tid, til mange satellitter med ulike sensorer og høy dekningsgrad. I et prosjekt ved Norsk Regnesentral utvikles nye metoder for å analysere data fra ulike sensorer og tidsserier. Metodene gjør det også mulig å kombinere data med ujevn kvalitet. Det oppnås synergieffekter gjennom deltakelse i ressurs-, klima- og miljøprosjekter i EUs

forskningsprogrammer. De nye metodene kan benyttes bl.a. innen overvåking av miljøressurser over tid.

Næringslivet trekker veksler på ulike klynger av fag som inngår i en helhet som vi har kalt ”*Kompetansefelt for næringsutvikling*”. Et slikt felt er for eksempel IKT – som er avhengig av bidrag fra matematikk, informatikk, pedagogikk, psykologi, optikk, elektronikk osv. 9 slike kompetansefelt er identifisert. Ut fra en analyse av dagens situasjon i forskningsmiljøene, vil det bli brukt midler for å styrke disse feltene der det er behov for det, og da særlig i grunnforskningsmiljøene. Hensikten er å skape arenaer for forpliktende, langsiktig forskningssamarbeid mellom universitets- og instituttsektoren og det etablerte næringsliv. Å utvikle kompetansefeltene forutsetter et samarbeid på tvers av den administrative inndelingen i Forskningsrådet. Forskningsrådets Hovedstyre tar sikte på å bruke 40 millioner kroner i året av fondsavkastningen de neste 4 årene for styrke ”*Kompetansefelt for næringsutvikling*”.

3.5. Store programmer – større helhet?

I evalueringen er det antydnet at Forskningsrådet i fremtiden bør organisere en del av sin virksomhet innen virkelig store programmer for å styrke koblingen mellom grunnforskning og anvendt forskning, og for å styrke tverrfaglighet og forskning på tvers av sektorene. Et slikt stort program kunne være på å 100–150 millioner kroner pr. år, og for eksempel dreie seg om hvordan vi skal øke utvinningsgraden på norsk kontinentalsokkel. Her ville man måtte ta for seg alt fra grunnleggende geologi og matematikk til mer anvendte teknologiske FoU-prosjekter. At en ambisiøs satsing på feltet er godt begrunnet økonomisk, er utvilsomt. En moderat økning av utvinningen fra påviste felt på kontinentalsokkelen er ifølge Rogalandsforskning beregnet å gi en tilleggsverdi på drøyt 1000 milliarder kroner.

Hvordan slike store programmer skulle organiseres i praksis, er ikke nærmere utdypet i evalueringen. Vi holder nå på å vurdere forslaget slik vi kunne tenke oss det iverksatt. For ordens skyld vil jeg understreke at slike store programmer ikke skal gå på bekostning av støtten til frie grunnforskningsprosjekter.

4. Et mer utadvendt og inkluderende Forskningsråd

Våre brukere er gjennomgående fornøyd med hvordan de blir betjent av Forskningsrådet. Den eksterne kontakten er omfattende, og hverdagen i Forskningsrådet er travel. Vi mottar og vurderer om lag 5000 søknader i året, vi har en løpende portefølje på om lag 4000 prosjekter, vi forholder oss til bl.a. 15 departementer, 4 universiteter og deres mange fakulteter, en omfattende instituttsektor og et stort antall bedrifter og næringsorganisasjoner. Vi har om lag 16 000 besøkende i Forskningsens hus hvert år, 50 000 besøk på våre hjemmesider hver måned og en omfattende medievirksomhet. I tillegg kommer vårt internasjonale engasjement, og da særlig i forhold til EUs rammeprogram. Fra starten av og til i dag er bemanningen redusert fra ca. 360 årsverk til ca. 280, samtidig som oppgavene har økt.

Evalueringen konkluderer med at vi er effektive sammenliknet med forskningsråd i andre land. Våre krav til søknadsutforming og rapportering er heller beskjedne sammenliknet med det man ser internasjonalt. Til tross for dette, peker evalueringen på forhold i vår løpende virksomhet som vi kan forbedre oss på. Disse utfordringene griper vi fatt i. Jeg skal spare tilhørerne for detaljene. Denne delen av jobben skal vi mestre godt.

Evalueringen tyder på at vi blir oppfattet som en innadvendt og til dels lukket organisasjon, til tross for vår omfattende eksterne virksomhet. Dette er et paradoks. Forklaringen ligger trolig i at universitetene, næringslivets organisasjoner og forskningsinstituttene vil ha et ord med i laget på det generelle planet – dvs. når det gjelder policyutforming. De føler at de ikke blir lyttet nok til. Her bringer evalueringen noe nytt: Vi har trodd at det omfattende styresystemet til Forskningsrådet ville fange opp de eksterne synspunktene på en tilstrekkelig måte og gi nødvendig legitimitet. Men evalueringen tyder på at så ikke er tilfellet. For å si det enkelt: Vi har satset for mye på høringer etter at kortene er lagt, og for lite på mer direkte involvering tidlig i arbeidet.

Ut fra denne erkjennelsen, vil vi fremover satse mer på å trekke eksterne samarbeidspartnere tidligere inn i våre policyskapende prosesser og engasjere dem mer i idéskapingsfasen. I tillegg vil vi sette i gang fremtidsanalyser sammen med eksterne samarbeidspartnere – prosesser der ressurspersoner fra forskjellige samfunnsområder kommer sammen for å identifisere fremtidige muligheter og utfordringer av forskningsmessig betydning. Verdien av slike prosesser ligger både i det nye som kommer fram, og – ikke minst – i utvikling av en felles oppfatning av hvilke fremtidsscenarioer vi skal forholde oss til.

5. Et tydeligere forskningsråd

Evalueringen, og diskusjonen i kjølvannet av den, viser at det er mange forskere og folk i næringslivets organisasjoner som ikke er helt bekvemme med Forskningsrådet.

Ubehaget henger trolig sammen med at verken grunnforskerne eller næringslivet føler at Forskningsrådet er ”deres Råd”. Slik vi er organisert, er ansvaret både for grunnforskningen, den anvendte forskningen og næringslivsforskningen fordelt på flere områder i Forskningsrådet. Jeg har derfor forståelse for at det kan være vanskelig for omverdenen å se sammenhengen i det vi gjør, og at Forskningsrådet slik sett kan få en uklar profil.

5.1. En klar grunnforskningsprofil

Vår ambisjon er at vi gjennom vår nye strategi ”Vilje til forskning” skal bli tydeligere enn før når det gjelder hva vi står for. Den overordnede strategien, som blir ferdig om noen måneder, vil bli supplert med andre policydokumenter. Det vil bl.a. bli et eget policydokument på området grunnforskning. Dette dokumentet vil både klargjøre vårt syn på grunnforskningens rolle og funksjon i samfunnet, hvilke ambisjoner vi har for norsk grunnforskning og hvordan de ulike virkemidlene vi har på området blir brukt i praksis. I tillegg vil en intern omorganisering av Forskningsrådet kunne bidra til at vi blir tydeligere. Dette kommer jeg tilbake til.

På grunnforskningsområdet ser vi for oss en vekst i budsjettmidlene, og at en av Forskningsrådets viktige oppgaver blir å fremme kvalitet. Etableringen av Sentre for fremragende forskning senere i år – som over en 10-årsperiode dreier seg om en beslutning på om lag 1,4 milliarder kroner – er et viktig tiltak i denne forbindelse. Andre kvalitetsfremmende virkemidler er under vurdering. Midlene til frie grunnforskningsprosjekter har vært konstante i Forskningsrådets historie. Vi tar sikte på at midlene skal økes fremover.

I evalueringen blir det sagt at vi ikke er skarpe nok i våre prioriteringer og barske nok i våre råd. Det ligger noe i denne kritikken. Men kanskje Forskningsrådet og departementene bør oppfatte evalueringen på dette punkt som en felles utfordring?

I forhold til grunnforskningen, trenger vi i hvert fall en avklaring når det gjelder samspillet mellom midlene som går direkte til universitetene fra Utdannings- og forskningsdepartementet og de som kanaliseres til universitetene gjennom Forskningsrådet. Spørsmålet er i hvilken grad Forskningsrådet i fremtiden skal ivareta en "overrisslingsfunksjon" og i hvilken grad vi skal være strategiske på grunnforskningsområdet, noe som selvsagt henger sammen med hvilken rolle departementet selv tar.

5.2. Skarpere prioriteringer i den næringsrettete forskningen?

I hvilken grad vi bør prioritere klarere og annerledes i den næringsrettete forskningen, er et vanskelig spørsmål. I en stortingsdebatt om innovasjon så tidlig som i 1952 uttalte statsråd Lars Evensen:

"...Vi er et lite land, og vi må husholdere med våre økonomiske krefter, og vi må husholdere med våre vitenskapelige krefter..."

Dette er fortsatt riktig. Midlene til næringsrettet forskning har gått nedover år for år fordi man har valgt å prioritere andre formål på statsbudsjettet. Siden evalueringen sier at vi bør bli mer frimodige i våre forskningspolitiske råd, tillater jeg meg å foreslå at regjeringen vrir deler av de 20 milliarder kronene som går til næringsstøtten i statsbudsjettet, over til FoU. For mye av denne støtten peker bakover, og for lite fremover.

For så vidt gjelder våre vitenskapelige krefter, er det min personlige oppfatning at de offentlige bevilgningene til næringslivsforskningen i større utstrekning enn i dag bør konsentreres om FoU-baserte oppstartsbedrifter, bioteknologi, IKT, petroleumsforskning og havbruk. For ordens skyld må jeg si at en slik eventuell spissing ikke er ferdig diskutert i Forskningsrådet.

6. Gjennomgangen av virkemiddelapparatet

Oppfølgingen av evalueringen av Forskningsrådet faller i tid sammen med at Nærings- og handelsdepartementet foretar en gjennomgang av sine virkemidler. En slik gjennomgang er nyttig. Grenseflaten og samarbeidet mellom Forskningsrådet, SND og Eksportrådet er ikke registrert som noe vesentlig problem for kundene eller andre, selv om det alltid er rom for forbedringer. I evalueringen er det pekt på at virksomheten i grenseflaten mellom SND og Forskningsrådet bør styrkes økonomisk. Dette er et felt hvor organisasjonene alt har etablert hensiktsmessige samarbeidsformer. Det er budsjettene som er for trange.

Etter mitt skjønn er det imidlertid ikke detaljene i virkemiddelapparatet som er den største utfordringen. Problemet er at norsk næringsliv er lite nyskapende og at vi mangler en overordnet innovasjonspolitikk. Innovasjonsevnen i næringslivet er avhengig av politikken på samtlige departementers ansvarsområder. I likhet med andre land, har vi vanskeligheter med å gripe fatt i denne helheten og lage en innovasjonspolitikk på tvers av departementsgrensene. Regjeringen bør gripe fatt i oppgaven.

7. Organiseringen av Forskningsrådet

Forskningsrådet har et hovedstyre på 13 medlemmer oppnevnt av Kongen i Statsråd, 6 områdestyrelser med 7 medlemmer hver, og er inndelt i 9 områder – slik det fremgår av figuren. Styringssystemet og organisasjonsmodellen er for en stor del vedtektsfestet. Evalueringen påpeker behov for endring i Forskningsrådets interne organisering og styringssystem. Det reiser mange interessante og kompliserte spørsmål som jeg av tidsmessige grunner må la ligge. For egen del er jeg imidlertid overbevist om at den indre organiseringen av Forskningsrådet bør forandres for å bli enklere, fremme helhet og sikre at våre brukere føler seg hjemme.

Hvordan dette bør gjøres, er ikke så opplagt. Organisasjonsstrukturen må selvsagt vurderes i sammenheng med både interne og eksterne arbeidsprosesser. Men ellers gir arbeidet med den indre organiseringen assosiasjoner til Rubiks kube – når én side er blitt perfekt, er det produsert nye feil på andre sider. Men i motsetning til Rubiks kube, finnes det ikke en perfekt løsning på hvordan Forskningsrådets bør organiseres. Man kan heller aldri organisere seg bort fra det faktum at forskningspolitikk er en kampsport, som Gudmund Hernes så treffende har uttrykt det. Det finnes selvsagt mange mer eller mindre gode alternativer til dagens organisasjon. La meg skissere to alternativer, uten å gå inn på styresystemet i denne omgang.

- En videreføring av dagens modell, men der antall fagområder reduseres fra 6 til 3, kombinert med et antall store, tverrgående programmer. Områdeinndelingen kan tenkes i flere varianter. Denne modellen ville være en forsiktig utvikling som medfører noen fordeler, men ikke noe radikalt nytt.
- En tredeling av organisasjonen, med innovasjon i én enhet, grunnforskning i en annen og forskningsinfrastruktur i en tredje, kombinert med store, tverrgående programmer. De store programmene og infrastrukturdivisjonen knytter grunnforskningen og den anvendte forskningen sammen. Dette ville være en radikal endring som trenger grundig gjennomtenkning. Modellen ville være tydelig i forhold til de ulike brukerne og gi klarere roller enn i dag, men på godt og vondt gjøre de enkelte fagene mindre synlige. Den ville ikke i samme grad som dagens modell reflektere departementsinndelingen.

Vi vil gå grundig inn i de organisatoriske spørsmålene så snart regjeringen har konkludert når det gjelder oppfølgingen av evalueringen, og i den forbindelse holde nær kontakt med de viktigste interessentene slik at vi får med oss synspunkter utenfra tidlig i prosessen.

8. Rammebetingelsene

I evalueringen blir det fremhevet at rammebetingelsene har vært og er det største hinderet for å få Forskningsrådet til å fungere bedre.

Gjennom 90-tallet var det liten allmenn interesse for forskning, svak budsjettutvikling og universitetene kom i en stadig vanskeligere situasjon. Dette medførte i sum at Forskningsrådets forskningspolitiske rådgivning i perioder falt på stengrunn, og at det økonomiske spillerommet for å arbeide strategisk var svært begrenset. De siste 2–3 årene har situasjonen, til tross for en del skuffelser, blitt bedre.

Sektorprinsippet innebærer at hvert enkelt departement skal sørge for forskningen innen sitt ansvarsområde, med tilhørende styringsrett. Forskningsrådet legger til grunn at sektorsprinsippet også skal gjelde fremover.

Det er blitt mindre øremerkinger i departementsbudsjettene til Forskningsrådet de seneste årene. Likevel har alle departementer øremerkinger ned til et nivå på 1–2 millioner kroner, og noen helt ned til under 100 000 kroner. Vi ønsker at en del departementer reduserer sitt detaljengasjement noe, slik at det blir tilstrekkelig strategisk handlingsrom for Forskningsrådet. En slik utvikling er realistisk å gjennomføre uten at departementene mister muligheten til å påse at deres forskningsmidler blir brukt til gode formål innen sektoren.

Forskningsrådets budsjett består av summen av bevilgninger fra 15 departementer. Vi klarer ikke å skape større helhet enn budsjettene tillater, og kan ikke prioritere annerledes enn det som er gjort på departementsnivå. Her som ellers, er det ikke halen som får hunden til å logre. Når Forskningsrådet i ”Vilje til forskning” for eksempel går inn for at Norge skal ha som ambisjon å bli verdensledende innen marin forskning, så blir dette lett tomt prat hvis ikke departementsbudsjettene avspeiler den samme ambisjonen gjennom en viss koordinering.

For å få til mer koordinering på departementsnivå, og for å unngå at forskning blir salderingspost i departementenes generelle budsjetter, mener vi det ville være hensiktsmessig med etablering av et eget forskningsbudsjett som fremmes på vegne av samtlige departementer, uten at sektorprinsippet dermed blir opphevet. Dette er modellen i Frankrike. Og både i Sverige og Danmark foregår det nå etter det jeg har forstått en helt annen budsjettmessig koordinering på forskningssiden enn før.

Det er selvfølgelig vesentlig at Forskningsrådet får disponere avkastningen fra Fondet for forskning og nyskaping. Disse midlene gjør det mulig å igangsette forskning på tvers av departementsgrensene som ellers er svært tungt å få til, og gir muligheter for virkelig langsiktige satsinger som departementer kan finne det vanskelig å prioritere innenfor sine trange budsjetter.

Min konklusjon er derfor at Forskningsrådet som organisasjon kan forbedre seg uten at rammebetingelsene blir vesentlig endret. Men skal vi få gjort noe med helheten i forskningspolitikken og få gitt forskningen et løft, krever det både budsjettvekst og høyere grad av budsjettmessig koordinering på departementsnivå.

9. Avslutning

I Forskningsrådet synes vi evalueringen av oss og våre omgivelser er inspirerende: Den gir oss et nytt og bedre grunnlag for å bygge organisasjonen videre til beste for samfunnet. Arbeidet blir krevende. Men vi må ikke la det ta for mye av oppmerksomheten bort fra det som virkelig er viktig, nemlig å realisere opptrappingsplanen for norsk forskning og nå de målene Forskningsrådet har satt for norsk forskning:

- Forskning av høy kvalitet
- Et godt forskningssystem
- Økt forskningsbasert verdiskaping og fornyelse
- En fremtidsrettet forskningspolitikk.

I innledningen til mitt foredrag varslet jeg en høy endringstakt i Forskningsrådet de nærmeste årene – en vilje til forandring. Tankene går til en episode under den mørkeste tiden i depresjonen i England på 1930-tallet. Statsministerens nærmeste rådgiver fremhevet med styrke: Vi trenger forandringer. Statsministeren svarte umiddelbart: Å jøye meg – er ikke forholdene ille nok som de er?

Takk for oppmerksomheten